

De derde wet

| Solicited Comments

In deze rubriek worden lezers door de redactie uitgenodigd te reageren op recent in dit blad verschenen artikelen.

Redacteur: Ferdinand Verhulst
 derdewet@nieuwarchief.nl

Het onderstaande is een reactie op het redactioneel 'Creatief wiskunde organiseren' door Ferdinand Verhulst uit het NAW-maartnummer van 2012.

Terug naar de regentenwereld van de 18de eeuw

Uw hoofdredactioneel in het maartnummer beschrijft wel aardig de rol van leidinggevende onderzoekers, maar gaat voorbij aan de unieke bestuurlijke situatie die in 1997 is ontstaan bij de universiteiten. Dat belangrijke aspect van de werkelijkheid wil ik graag toevoegen. Tot 1970 hadden de hoogleraren die samen de senaat van de universiteit vormden het grotendeels voor het zeggen. In 1970 kwam de wet universitaire bestuursvorming (WUB) van toenmalig minister Veringa tot stand; dit opende de mogelijkheid van inspraak en ook machtsvorming door andere groepen aan de universiteit. Bij de bètafaculteiten functioneerde dit in het algemeen goed, bij andere faculteiten gaf dit soms problemen. Dat verschil is op zich interessant. Een mogelijke verklaring is wellicht dat de sterke onderzoekstraditie bij de bètafaculteiten, gepaard gaande met een zakelijke werkinstelling, maakt dat het wetenschappelijk personeel meer een eenheid vormt dan bij alfa- en gammafaculteiten.

Hoe het ook zij, in 1997 werd bij voorstel van minister J.M.M. Ritzen de wet modernisering universitaire bestuursorganisatie (MUB) aangenomen met kamerbrede parlementaire steun. Dit is een curieuze wet die de wetenschappelijke onderzoekers, inclusief de hoogleraren, geheel machteloos maakt en het bestuur van de universiteit op consequent regenteske wijze organiseert. Het almachtige college van bestuur kan competent zijn, maar ook worden voorgezeten door lichtgewicht (voorbeeld: UU) en graaiers (voorbeeld: TUD), bijgestaan door apparatsjiks om hun zin door te drijven. Zoiets kan in elk bedrijf of constellatie gebeuren, maar er is hier geen mechanisme dat tot bijsturen leidt. Discussie en commentaar dat door wetenschappers naar buiten in de publiciteit wordt gebracht, wordt onmiddellijk afgestraft. Alleen gepensioneerde betrokkenen durven zich nog in het openbaar uit te spreken. De regentenstructuur wordt consequent voortgezet in de faculteiten door deze door een benoemde decaan te laten besturen; deze is, binnen het kader dat door het college van bestuur wordt gesteld, eveneens almachtig. Waar de WUB in 1970 een einde maakte aan de achterhaalde 19de-eeuwse macht van de hoogleraren, voerde de MUB de academische wereld terug in de regentenwereld van de 18de eeuw. Dit alles onder het bedrieglijke etiket van 'een meer bedrijfsmatige aanpak'. Gezegd moet worden dat er externe raden van toezicht zijn die door jaknikkende notabelen worden bevolkt; met serieuze evaluaties houden deze raden zich niet bezig. In opdracht van de Nederlandse regering werd in 2005 een evaluatie van de MUB uitgevoerd door een groep van de UT. De beoordeling van de MUB door de academische wereld op een schaal van 1 tot 10 was 6.4; indien we van de geënquêteerden de 16% bestuurders en ambtenaren aftrekken, kom je op een onvoldoende. De toenmalige staatssecretaris, de bekende liberaal Mark Rutte, maakte bekend dat de MUB goed functioneerde.

Om nu terug te komen op uw redactioneel, dan moeten we de hier samengevatte context erbij betrekken. Onderzoekers moeten zich onderwerpen aan een autoritaire bestuursstructuur, zij moeten zich aanpassen aan de waan van de dag in de vorm van modieuze onderzoeksthema's, ze kunnen een voor de wetenschap typerende onderzoekshorizon van twintig jaar wel vergeten. Ik raad veelbelovende jonge onderzoekers aan zich in het buitenland te vestigen.

Marinus de Goede, Leiden/Pavia